

Anmeldelser

The Penguins

Tony D. Williams, med plancher af J. N. Davies og tegninger af John Busby. 295 sider, 8 farveplancher og talrige tegninger, diagrammer og kort, indb. Oxford University Press 1995. Pris kr. 465 i DOF-Salg.

Penguins of the World

Pauline Reilly. 164 sider, 8 farveplancher og 57 tekstfigurer (s/h fotos og stregtegninger), hft. Oxford University Press 1994. Pris £ 12,99.

Alle elsker pingviner, og det har bogudgivere forlængst opdaget. I de forgangne år har Oxford University Press føjet hele to titler til det righoldige udvalg af pingvinbøger, markedet er forsynet med. Man kan dog næppe sige at forlaget er begyndt at konkurrere med sig selv, dertil er de to bøger for forskellige. Mens Pauline Reilly's *Penguins of the World* er en uprætentøs lille bog (ca A5-format), der kort præsenterer verdens 17 pingvinarter, er Tony Williams's *The Penguins* videnskabeligt orienteret og anderledes fyldig.

The Penguins indgår i serien *Bird Families of the World*, som p.t. omfatter yderligere to bind om hhv. næsehornsfugle og tallegallahøns (megapoder). Halvdel af teksten udgøres af otte almene kapitler om pingvinernes oprindelse og evolution, deres ynglebiologi, populationsbiologi, adfærd, fødeøkologi og fysiologi, samt aktuelle og potentielle trusler mod bestandene. I resten af bogen gennemgås de enkelte arter en for en, og med godt syv sider til hver bliver detaljeringsgraden ganske imponerende.

Kapitlet om fødeøkologi er skrevet af Rory P. Wilson, og kapitlet om trusler af David L. Stokes og P. Dee Boersma; sidstnævnte har også bidraget til afsnittet om Magellanpingvinen.

Indtil for få år siden vidste vi meget lidt om pingvinernes liv i deres naturlige element, vandet. Først med udviklingen af små satellitsendere og dataloggere er det blevet muligt at følge dem til havs og f.eks. registrere hvor de fouragerer, og hvor hyppigt og til hvilke dybder de dykker. Det har vist sig, at mange arter rutinemæssigt dykker til langt større dybder end man troede, og hvordan de undgår dekompressionssyge (dykkersyge) er noget af et mysterium. Når man sammenholder deres iltreserver med det beregnede behov under neddykning, kan man heller ikke få regnskabet til at gå op – tilsyneladende arbejder musklerne delvist anaerobt (ilftfrit) under længere dykninger; men det burde nødvendigvis være lange pauser på overfladen for at eliminere den akkumulerede mælkesyre, mens observationerne tværtimod viser, at pauserne er meget korte. Det ser ud til, at vi er meget langt fra at forstå fysiologien hos dykkende fugle.

Disse og mange andre forhold formår Tony Williams at beskrive kort og forståeligt, uden at det går ud over

nøjagtigheden. Ved på denne måde at sammenfatte den omfattende og helt uoverskuelige pingvinlitteratur, har han gjort alle pinvin-fans en uvurderlig tjeneste. Kun enkelte steder, specielt i afsnittet om termoregulering (s. 109-110), er noget gået galt: et uheldigt ordvalg får et par passager til at fremstå som rent vrøvl, og hvad der egentlig skulle have stået, fortaber sig i det uviste. Ellers er det svært at finde ankepunkter; udbredelseskortene kunne være klarere, og stormfuglefamilien (Procellariidae) er konsekvent stavet forkert, men så er vi også langt ude i petitesseerne.

Ved siden af den gedigne *The Penguins* fremstår Pauline Reilly's bog uægtelig noget kaloriefattig, også selv om en sammenligning næppe er rimelig. Ikke at der er noget i vejen med bogen; der er i det store og hele tale om et ekstrakt fra HANZAB (*Handbook of Australian, New Zealand and Antarctic Birds*, anm. i DOFT 86: 188-189, 1992), hvorfra plancher og tegninger også stammer. Men hvem målgruppen er, er jeg noget i tvivl om. For hvis man interesserer sig tilstrækkelig meget for pingviner til at købe en bog om dem, vil man sandsynligvis også hurtigt føle behov for mere end denne bog kan tilbyde. Og så kan man vel lige så godt fra starten skaffe sig *The Penguins*.

Kaj Kampp

Photographic guide to the waders of the world

David Rosair & David Cottridge. 175 sider, talrige farvefotos, indb. Hamlyn 1995. Pris kr. 320 i DOF-Salg.

Bogen indeholder mere end 700 fotos af 220 forskellige vadefugle, mange vist både stående og flyvende og i adskillige dragter. Rækkefølgen er den velkendte, begyndende med bladhønsene afsluttende med skedenæbbene. Opbygningen er sådan, at fotografierne står på højresiderne og den ledsagende, korte tekst om udbredelse, dragter, biotoper, adfærd, stemmer og trækforhold på venstresiderne. Dertil kommer indholdsfortegnelse, indledning og en liste over fotografier og litteratur.

De mange fotos er velegnede til studier af forskellene mellem nærtbeslægtede arter, f. eks. Mudderklire og Plettet Mudderklire. Med fire fotos af hver art, incl. yngle- og ungfugledragt, er der få undskyldninger for ikke at kunne adskille dem.

Bogen kan varmt anbefales. Jeg startede med at slå op på en tilfældig side og var straks klar over, at dette var en bog, jeg nødigt ville returnere til DOFs bibliotek.

Alex Rosendal

The Birds of the Western Palearctic

Stanley Cramp & C. M. Perrins (red.). Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. 8, Crows to Finches & Vol. 9, Buntings and New World Warblers. 899 & 488 sider, 61 & 34 farveplancher, talrige udbredelseskort, sonagrammer og stregtegninger, indb. Oxford University Press 1994. Pris kr. 1500 & 1125 i DOF-Salg.

Med disse to bind afsluttes BWP (som værkets titel uundgåeligt bliver forkortet), 17 år efter udgivelsen af første bind. Det har været et kolossalt projekt, som flere gange har været nær ved at forlise. Men det lykkedes altså at gennemføre det, utvivlsomt til uhyre lettelse for alle involverede. Og til stor gavn og glæde for alle os menige brugere af værkets 7053 sider (236 med referencer) og 644 tavler.

I anmeldelserne af tidligere bind, f.eks. her i DOFT (72: 154-155, 75: 166-167, 79: 164-165, 88: 44-45) er BWP blevet rost som en enestående kilde til viden om fuglene i regionen. Det gælder fuldt ud også for disse to sidste bind om i alt 141 arter spurvefugle, fra kragefugle til trupialer iflg. den sædvanlige (Voous'ske) rækkefølge.

Naturligt nok har almindelige arter fået tildelt mest plads, f.eks. 24 sider til Skovskade, 26 til Bogfinke og 20 til Grønirisk, mens tilfældige gæster må klare sig med nogle linjer. Selv undslupne fangenskabsfugle får en kort omtale, hvis de tidligere har været nævnt som forekommende i Vespalaearktis.

Illustrationerne er blevet stedse bedre gennem serien og fremstår i de seneste bind så smukke og præcise, at det er en ren fryd. De viser mange dragter og giver et godt indtryk af den geografiske variation. De har dog én fejl: de er alt for små, så deres mange detaljer dårligt kommer frem. Det er åbenbart en udbredt opfattelse, at store fugle skal gengives med store illustrationer og små fugle med små; det burde snarere være omvendt!

Stemmerne er beskrevet meget detaljeret, og det kan næppe gøres bedre på tryk. Alligevel er det ikke særligt let at forstå, heller ikke trods den flittige brug af sonagrammer.

Udbredelseskortene er gode, men man savner en omtrentlig udbredelse af de forskellige racer. I den forbindelse kan det også nævnes, at det kan være besværligt at udlede de enkelte racers og bestandes trækruter og -tidspunkter af teksten. Her (og andre steder) ville en mere læservenlig typografi gøre underværker.

Selv om et værk som dette er noget af det sidste, man ville tage med i felten, rummer det også ganske udførlige afsnit om feltbestemmelse. Lige siden bind 2 har D. I. M. Wallace (tidligere formand for det britiske SU) haft ansvaret for disse, og det er noget af en mundfuld for én mand. Men det er kompetent gjort, med en passende blanding af topografiske beskrivelser og *jizz*. BWP er da også det værk, jeg oftest konsulterer, når jeg har bestemmelsesmæssige problemer.

Måske bliver BWP det sidste storværk om vespalaearktiske fugle. Informationsmængden er simpelt hen blevet for stor til, at "alt" kan rummes inden for rammer-

ne af et bogværk. Der vil selvfølgelig også i fremtiden være behov for den slags kompilationer, men formodentlig vil de blive mere specialiserede – eller udkomme på elektroniske medier.

Svend Rønne

Swifts

Phil Chantler & Gerald Driessens. A guide to the swifts and treeswifts of the world. 237 sider, 24 farveplancher og 62 figurer samt talrige udbredelseskort, indb. Pica Press, Mountfield, 1995. Pris kr. 330 i DOF-Salg.

I disse år ser vi en stadig strøm af bøger om fuglefamilier, og markedet er tilsyneladende umætteligt. Chantler (tekst) og Driessens (tegninger) behandler i denne bog sejlerne (Apodidae) og træsejlerne (Hemiprocnidae). Ud over i alt 26 indledende sider om taksonomi, yngle- og fødebiologi, flyvning, fældning, dødsårsager og beskyttelse, får vi en systematisk gennemgang af de i alt 96 anerkendte arter, som hver illustreres med gerne flere lignende farvetegninger og et kort med yngle- og vinterudbredelse. Den ledsagende tekst lægger hovedvægten på identifikation, mens omtalen af træk, habitat, mål og vægt, geografisk variation, stemme, adfærd og yngleforhold er meget kortfattet. F.eks. får Mursejleren i alt blot 2½ side, hvoraf identifikation og beskrivelse fylder de 2, mens ynglebiologien må nøjes med 10 linier over én spalte! Det er vel hvad man kunne forvente, når forfatter og tegner er knyttet til *Dutch Birding*, men det er synd og skam at disse interessante fugles biologi næsten helt ignoreres.

Også de indledende kapitler er skuffende korte. Siden David Lacks monografi *Swifts in a tower* fra 1956 er der publiceret en masse undersøgelser om sejlerne, som stort set forbigås. Således er dvaletilstand hos mursejlerunger kun nævnt i en enkelt sætning, og detaljerede studier af sejlerens morfologiske tilpasninger til et liv i luften omtales slet ikke.

Konkluderende kan bogen karakteriseres som en grundig indføring i sejlerens og træsejlerens identifikation og udbredelse, med summariske noter om deres biologi.

Anders Pape Møller

Bird identification

Kristian Adolfsson & Stefan Cherrug. A reference guide. 379 sider, flere stregtegninger, hft. Anser Supplement 37, Lund 1995. Pris kr. 195 i DOF-Salg.

Enhver, der har skullet finde en artikel eller et billede af en bestemt fugleart, kender problemet: var det i Dutch Birding eller i British Birds, den artikel stod? Hvor var det, jeg så et billede af en Taigapiber? Og var der ikke en notits om en afvigende benfarve i et svensk tidsskrift? Den stigende mængde litteratur om feltbestemmelse gør den næsten umulig at finde rundt i, hvis man ikke fører kartotek over oplysningerne.

Nu er løsningen her. *Bird identification* er én lang liste over publiceret litteratur. For perioden 1975-1994 er alt med, der er publiceret i 66 tidsskrifter i 21 lande, og i alt er 11 800 kilder citeret! Desuden angives det, hvor fotos af sjældnere arter er publiceret. Fra Danmark er medtaget alt om feltbestemmelse i *Fugle* og DOFT, men ikke i lokalbladene; det ville næsten også have været for meget forlangt. Jeg gjorde et lille check: i DOFT 1982 er der en notits om Sydpolarbjørve, som er oversat i den engelske litteratur. Den er med her. Ligeså en masse små men ofte vigtige noter, der gerne overses i de større artikler. Imponerende!

Jeg har dog to forbehold. For det første: hvorfor er kun fotos af sjældenheder angivet? Står man med en mistænkt Taigapiber, får man naturligvis god hjælp her, men

hvad med fotos af Skovpiber? Godt nok finder man sikkert det nødvendige materiale under Taigapiber, men jeg havde gerne set listen udvidet med angivelser af fotos af almindelige arter. For det andet er artiklerne nævnt i rækkefølge efter land, hvor det ville have været mere relevant at stille dem op efter forfatter. Man kender navnet på en forfatter, men ved mindre om hvor og i hvilke tidsskrifter, vedkommende publicerer sine arbejder. Disse indvendinger er dog små i forhold til den enorme hjælp, bogen giver, når man prøver at finde frem til en artikel om en eller anden art.

Bogen oplives af omslagets smukke Rødhalsede Ryle (af Hans Larsson, kåret som årets fuglekunstner i Sverige 1995) samt en del udmærkede vignetter af Peter Elfman. Men den er først og fremmest et arbejdsredskab. Og for den seriøse feltornitolog et helt nødvendigt et.

Klaus Malling Olsen

Announce,
vedlagt som film